

KNB-voorzitter Dolf Plaggemars

Samenwerking notarissen met advocaten moet kunnen, met accountants niet

De Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) wil het verbod op de samenwerking van notarissen met accountants voorlopig handhaven en de voorwaarden voor samenwerking met advocaten herzien. 'Wij willen de samenwerking tussen advocaten en notarissen niet praktisch onmogelijk maken,' zegt KNB-voorzitter Dolf Plaggemars.

Lex van Almelo
journalist

Begin dit jaar zorgde de berichtgeving over de concept-verordening van de KNB inzake interdisciplinaire samenwerking van notarissen met andere zakelijke dienstverleners voor enige opschudding bij de grote advocatenkantoren. Want zou de samenwerking tussen advocaten en notarissen in de toekomst praktisch nog wel mogelijk blijven?

De Wet op het Notarisambt, die oktober 1999 werd ingevoerd, opent de mogelijkheid voor samenwerking met andere beroepsgroepen. Het notariaat moet echter wel zorgen dat de onafhankelijkheid, onpartijdigheid en het 'eigen gezicht' in

interdisciplinaire samenwerkingsverbanden worden gewaarborgd. Vandaar dat de beroepsorganisatie sinds enige tijd bezig is met een verordening. Volgens de concept-verordening van begin 2002 moeten de notarissen de koppen bij elkaar steken in een eigen samenwerkingsverband – een 'staak' – die aan de top kan worden verbonden met andere 'staken'. Die staken moeten een volledig gescheiden administratie voeren, zodat de geheimhoudingsplicht gewaarborgd is.

Volgens het voorstel moeten de beroepsgroepen elkaars beroepsregels respecteren. In de praktijk zou dit bijvoorbeeld betekenen dat de notaris moet kiezen tussen samenwerking met advocaten of accountants, omdat de Orde van Advocaten de samenwerking tussen advocaten en accountants nu eenmaal verbiedt. Inmiddels heeft de KNB ook 'het hek voor de accountants voorlopig gesloten', zodat alvast één hindernis voor multidisciplinaire samenwerking is geslecht (zie hierna).

De concept-verordening bevat echter ook bepalingen die de bestaande samenwerkingsvormen tussen advocaten, notarissen en fiscalisten bemoeilijken. Volgens art. 4 van de concept-verordening mogen advocaten geen zeggenschap meer hebben over bijvoorbeeld 'het al dan niet toetreden van andere notarissen tot het verband van notarissen', 'de leverage en het gewenste percen-

tage declarabele uren binnen het verband van notarissen' en 'het aanvaarden en weigeren van cliënten, zulks tevens met inachtneming van de notariële ministerieplicht'.

De advocaat heeft in de toekomst geen zeggenschap meer over het personeelsbeleid (aantal, welk niveau en de beslissing over het aannemen van notarissen) en de automatisering (de notaris moet een aparte aansluiting op het KNB-intranet houden), terwijl de organisatie, de huisvesting, de financiën en de administratie in lijn moeten zijn met de staaksgewijze opzet.

Volgens de grote advocatenkantoren, waar ook notarissen (en belastingadviseurs) werkzaam zijn, halen deze bepalingen een streep door de kantoorpolitiek. De grote kantoren zijn dit voorjaar dan ook schielijk in overleg getreden met de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie.

Late reactie

Ondertussen spuide algemeen deken Marek Guensberg in het *Notariaat Magazine* (april 2002) milde kritiek op de concept-verordening. Plaggemars is niet helemaal gelukkig met die reactie. 'De deken heeft een hoop alarmsignalen van zijn achterban gekregen en ik kan mij vanuit zijn optiek wel voorstellen dat hij kritiek heeft op de voorstellen. Maar die kritiek had ik liever in december 2001 willen horen.'

Plaggemars legt uit wat er allemaal vooraf is gegaan aan de concept-verordening. De nieuwe Wet op het Notarisambt dwong het notariaat het vestigingsbeleid te liberaliseren, de tarieven vrijwel vrij te laten en de mogelijkheden tot interdisciplinaire

Over de notariële beroepsuitoefening mogen advocaten niet, maar over de bedrijfsvoering van de notaris mogen zij wel zeggenschap hebben

samenwerking uit te breiden. Over het laatstgenoemde punt moest het notariaat het eens zien te worden met de Nederlandse Orde van Advocaten en de beroepsorganisaties van accountants en belastingadviseurs.

Plaggemars: 'In eerste instantie moesten wij alleen samenwerking mogelijk maken met *nur*-accountants, dat wil zeggen accountants die niet samenwerken met andere beroepsgroepen. In tweede instantie zou ook samenwerking mogelijk moeten zijn met de accountants van de Big Five-kantoren. Het overleg tussen de beroepsgroepen heeft geduurd van eind 1999 tot december 2001. Toen was iedereen het eens met de concept-verordening, die rust op twee pijlers: het waarborgen van de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de notaris en het verbreden van de mogelijkheden tot samenwerking met *nur*-accountants. Alleen de deken van de Orde van Advocaten maakte een voorbehoud bij deze verordening: voor advocaten is samenwerking met accountants alleen mogelijk via de paardensprong.'

'In februari 2002 hebben wij de concept-verordening bekendgemaakt aan onze leden. De meerderheid is het eens met de eerste pijler van de verordening. De tweede pijler, die is afgedwongen door de overheid, stuit echter op weerstand. In het Enron-drama hebben wij gezien hoe Andersen zijn advocaten en notarissen in zijn val heeft meegesleept. Je zult maar *Andersen Advocaten en Notarissen* heten.'

Door de ondergang van Enron en Arthur Andersen, de gewonnen rechtszaak van de Orde van Advocaten tegen Wouters Advocaten en de 'absolute onelegantie' waarmee KPMG zijn advocatenkantoor afstootte is het notariaat echter helemaal overstag gegaan. Daarbij komt dat ook de beroepsorganisaties van accountants zowel op nationaal als internationaal niveau scherpere voorwaarden gaan stellen aan samenwerking tussen accountants en andere dienstverleners.

Plaggemars: 'Ik heb in mijn jaarrede op 11 oktober jongstleden aan de minister van Justitie gezegd dat er op dit moment onder deze omstandigheden niet van het notariaat verwacht kan worden dat er een verordening komt die samenwerking met accountants

Onafhankelijk imago

In opdracht van de KNB heeft het Centrum voor Marketing Analyses onlangs het imago van de notaris onderzocht. Daaruit blijkt dat het imago bij de cliënten van de notaris (die een akte hebben laten opstellen) beter is dan bij de mensen die nooit een akte hebben laten opstellen (niet-clieënten). Volgens 78% van de cliënten is de notaris onpartijdig, terwijl dat percentage bij niet-clieënten op 71 ligt. Dat de notaris onafhankelijk is, denkt 68% van de cliënten en 55% van de niet-clieënten. De uitkomsten van het onderzoek suggereren dat onafhankelijkheid ook een perceptieprobleem is.

Foto: Peter Drent

Plaggemars: 'Het lijkt mij duidelijk dat een advocaat en een kandidaat-notaris niet op een kamer kunnen zitten, omdat je elkaars telefoongesprekken hoort'

tants toestaat. Het notariaat zou toch wel een gaatje in zijn hoofd hebben om te gaan samenwerken met een beroepsgroep die zo geteisterd wordt door schandalen en die zelf naar onafhankelijkheid streeft? De minister heeft ermee ingestemd dat wij de vigerende verordening verlengen tot 1 oktober 2003. In de tussentijd bereiden wij de invoering voor van de samenwerkingsverordening volgens het zogenoemde stakenmodel, zij het zonder de accountancy. Verder werken wij

aan de versteviging van de regels voor samenwerking met advocaten en fiscalisten en bestuderen wij de gevolgen van het NOvA-arrest van het Europese Hof voor deze problematiek.'

Naar aanleiding van de verontruste reacties van de grote IDS-kantoren op de concept-verordening zegt Plaggemars: 'Wij staan open voor gerechtvaardigde bezwaren. De kantoren die hun bestaansrecht hebben bewezen en voorzien in een duidelijk maat-

Het notariaat zou toch wel een gaatje in zijn hoofd hebben om te gaan samenwerken met accountants, een beroepsgroep die zo geteisterd wordt door schandalen en die zelf naar onafhankelijkheid streeft?

schappelijke behoefte aan rechtshulpverlening juichen wij toe. Wij hebben waardering voor de enorme verdiensten van deze kantoren en wij willen samenwerking niet feitelijk onmogelijk maken. Om onze onafhankelijkheid en onpartijdigheid te beschermen, blijft het stakenmodel echter wel het uitgangspunt van de verordening. Maar de soep wordt minder heet gegeten dan hij aanvankelijk werd opgediend in de media.'

Multidisciplinaire teams

Plaggemars: 'Over de notariële beroepsuitoefening mogen advocaten niet, maar over de bedrijfsvoering van de notaris mogen zij wel zeggenschap hebben. De tekst van artikel 4 wordt opnieuw geformuleerd. Wij weten nog niet precies hoe, maar er zal aan de hand van voorbeelden worden duidelijk gemaakt wat wel en niet mag. Ik waag mij nu niet aan casuïstiek, maar het lijkt mij duidelijk dat een advocaat en een kandidaat-notaris niet op een kamer kunnen zitten.'

'Dat een multidisciplinair team samen aan één zaak werkt, vind ik prima, ja. Maar als advocaten en notarissen structureel samen op een kamer zitten, komen de onafhankelijkheid, onpartijdigheid en geheimhoudingsplicht al te zeer in gevaar, bijvoorbeeld omdat je elkaars telefoongesprekken hoort. Waar de grenzen precies komen te liggen, is nu in bespreking.'

Plaggemars ziet de kernwaarden van de notaris overigens niet zo snel in het gedrang komen als advocaten en notarissen samenwerken aan een grote transactie en daarvoor vennootschappen oprichten. 'Zij hebben dan samen één klant. Hij moet dan wel duidelijk maken dat hij partijdig is. Zodra

je als notaris twee partijen dient, moet je ieder het zijne geven.'

Er zijn critici die beweren dat de notaris in multidisciplinaire praktijken slechts een stempelaar is, die de akten passeert die advocaten hebben ontworpen.

Plaggemars: 'De notaris kan wel verworpen. De grote zorg is dat die alleen maar een instrument wordt en niet meer inhoudelijk bijdraagt aan de totstandkoming van de akten. De voorstanders van interdisciplinaire samenwerking zeggen daarentegen juist dat de notarissen in multidisciplinaire teams meer inbreng hebben.'

Plaggemars onderstreept andermaal dat interdisciplinaire samenwerking 'kan, mag en moet doorgaan', onder de voorwaarde dat de notaris notaris blijft. Hij wijst op de nasleep van de Enron-affaire, waarin ook de onafhankelijkheid van juridische beroepen ter discussie staat. De Sarbanes Oxley Act (zie *Advocatenblad* 20 september 2002, pp. 751-754) schrijft voor dat de American Bar Association of de toezichthouder op de financiële markten *sec* met aangescherpte regels komt voor 'attornies'.

Plaggemars: 'In de Angelsaksische landen vallen notarissen ook onder attornies. Notarissen moeten onafhankelijkheid nastreven, *in mind and appearance*. De advocatuur heeft dezelfde zorgen als wij: hoe moeten wij onze identiteit en onafhankelijkheid waarborgen? Het verschil is dat de Wet op het Notarisambt ons voorschrijft om samenwerkingsregels uit te vaardigen, omdat notarissen op grote kantoren nu eenmaal altijd een numerieke minderheid vormen.'

Om die reden zegt de voorzitter van de Koninklijke Belgische Federatie voor het

Notariaat, Karel Tobback, in *Notariaat Magazine* (juli/augustus 2002) dat notarissen zelfs niet met advocaten mogen samenwerken. Volgens hem laten de affaires in de Verenigde Staten concreet zien waar vervaaging van de grenzen tussen verschillende disciplines toe leidt: 'een enorme vertrouwensbreuk'.

Plaggemars: 'In andere Europese landen is de samenwerking van notarissen met andere disciplines absoluut niet toegestaan. Daar vinden zij Nederland bepaald geen gidsland op dit gebied. Maar als transitio/handelsland liggen wij dicht tegen het Angelsaksische systeem aan. De zorgen van onze Belgische collega's ondervangen wij met een verordening. Zij zeggen: daar kun je niet tegenaan regelen. Wij zeggen: wij doen ons best, daar komen wij wel uit, daar hebben wij alle vertrouwen in.'

Spagaat

Ook in de nieuwe minister van Justitie heeft Plaggemars alle vertrouwen. Maar tegenover de minister van Financiën bestaat van oudsher een zekere argwaan, omdat op dit departement weinig respect bestaat voor het verschoningsrecht. 'Financiën wil al jaren alles zien. Maar na 11 september 2001 is de wetgever doorgeschoot met de nieuwe meldingsplicht voor ongebruikelijke transacties. Wij hebben na de parlementaire enquête Opsporingsmethoden op vrijwillige basis een meldingsplicht ingevoerd.'

Dolf Plaggemars ziet nog een parallel tussen de beroepsorganisaties van het notariaat en de advocatuur: de verschillen tussen grote multidisciplinaire kantoren en kleine kantoren, tussen stad en provincie, worden groter. 'De uitdaging voor de komende jaren is te voorkomen dat wij in een spagaat geraken. Wij moeten ervoor zorgen dat alle beroepsbeoefenaren van verschillende signatuur zich thuis blijven voelen en dat wij iedereen bij elkaar houden. Dat wij de geest van de broederschap, van verbroedering, overeind houden.'